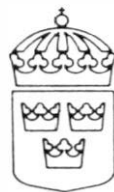

Motion till riksdagen

1988/89:Jo42

av Börje Hörnlund m.fl. (c)

med anledning av prop. 1988/89:140 om reglering
av priserna på jordbruksprodukter, m.m.

Mot.
1988/89
Jo42—46

Prisstödet till jordbruket i norra Sverige

Syftet med prisstödet till jordbruket i norra Sverige är att höja lönsamheten till en nivå som är jämförbar med den som uppnås vid jordbruksföretag i mellersta Sverige.

En betydande del i de lönsamhetsskillnader som finns mellan jordbruket i norra och södra Sverige ligger av naturliga skäl inom växtodlingen.

Statens jordbruksnämnd har vid beräkningar av merkostnaderna för mjölk-, kött- och fläskproducerande företag i norra Sverige redovisat kostnadsskillnaderna gentemot motsvarande företag i Mellansverige dels med egen produktion av foderspannmål, dels utan egen odling av spannmål och där behovet skall täckas genom inköp. Kalkylberäkningarna visar en betydligt högre kostnad vid produktion med egenodlad spannmål. Jordbruksnämnden föreslår att merkostnaderna skall beräknas med utgångspunkt ifrån att endast en tredjedel av spannmålsbehovet produceras inom mjölk- och köttföretagen och utgår kalkylmässigt ifrån att ingen spannmål odlas vid smågris- och slaktsvinsföretagen. Detta är också utgångspunkten för det förslag till uppräknig av stödbeloppen som redovisas i propositionen.

Med hänsyn till riksdagens mycket klara och entydiga riktlinjer angående jordbruket i norra Sverige som fastslagits såväl i 1985 års jordbrukspolitiska beslut som varje år därefter är det nu tillämpligt beräknings sättet i hög grad anmärkningsvärt. Förslaget i propositionen skulle innebära följande effekter som är oförenliga med riksdagens fastlagda jordbrukspolitiska riktlinjer.

Lönsamhetsmässigt

Redan vid justeringen av prisstödet 1986 (prop 1985/86:166) föreslog regeringen en beräkningsmodell som reducerade kostnadsskillnaden för foderspannmål med en tredjedel. Riksdagen avvisade förslaget och ökade prisstödet med 100 milj. kr. i förhållande till regeringens förslag.

Om hela kostnaden för egen foderspannmål beaktas i den nu aktuella kalkylen är behovet av ökat stöd inom mjölkproduktionen 109 milj. kr. jämfört med föreslagna 37,4 milj. kr, för köttproduktionen (nötkött, får och lamm) 38 milj. kr. jämfört med föreslagna 17,4 milj. kr. samt slaktsvin och smågrisar 9 milj. där ingen ökning av stödet föreslås i propositionen. Sam-

mantaget krävs en höjning av stödet med 156 milj. kr. eller 101 milj. kr. utöver regeringens förslag.

Regeringens motiv för att begränsa kostnadskompensationen är av allt att döma densamma som redovisades i prop 1985/86:166 nämligen "Det är t.ex. inte ekonomiskt försvarbart att producera hela behovet av fodersäd inom stödområdet. Från produktionsteknisk synpunkt är dock en viss produktion av fodersäd i norra Sverige nödvändig". Från företagsekonomisk synpunkt är den redovisade uppfattningen närmast befärd. Enbart med tanke på att investerat kapital i maskinlinjer, byggnader för torkning, maskinförvaring m.m. inte kan frigöras innebär att de fasta kostnaderna kvarstår även om behovet av foderspannmål helt eller delvis köps från annat håll. Spannmålsodlingen har i samband med strukturrationalisering och uppbyggnaden av KR- och SR-företag i norra Sverige rekommenderats och stimulerats från statliga myndigheter. För smågris- och slaktsvinsproduktionen har det i de flesta fall förelagat krav om en tillräcklig spannmålsareal för spridning av stallgödsel.

Politisk trovärdighet

De areella näringarna kännetecknas framför allt av en stor andel långvariga och icke flyttbara produktionsresurser i form av investeringar i mark och byggnader. För att jordbruksproduktionen skall kunna bevaras inom de mindre gynnade delarna av landet måste den förda jordbrukspolitiken kännetecknas av långsiktig stabilitet och kontinuitet. Tvåra kast och ryckighet i jordbrukspolitiken motverkar investeringar och nyetablering inom näringen. Enligt 1985 års jordbrukspolitiska beslut var utgångspunkten för stödet till jordbruket i norra Sverige att jordbruksproduktionen skulle bibehållas i ungefär den omfattning som den då hade i området. Enligt beslutet ansågs det med hänsyn till jordbrukets stora betydelse för befolkning, sysselsättning, service, miljö, m.m. i norra Sverige viktigt att även fortsättningsvis behålla ett regionalpolitiskt motiverat stöd för näringen i denna del av landet. Målsättningen från 1985 års jordbrukspolitiska beslut beträffande jordbruksproduktionen i norra Sverige har därefter varje år understrukits i riksdagen och i samband med behandlingen av dessa frågor 1988 (Prop 1987/88:165, JoU 1987/88:25) skriver utskottet: "Målsättningen skall vara att åter uppnå och bibehålla 1984 års produktionsnivå enligt 1985 års livsmedelspolitiska beslut". Till dess en ny långsiktig jordbrukspolitik beslutats av Sveriges riksdag skall därför regeringen tillämpa de jordbrukspolitiska riktlinjer som nu gäller. Detta bör ges regeringen till känna.

Miljöeffekter

I den mån kostnaderna för egen produktion av foderspannmål inte skall beaktas i stödet till jordbruket i norra Sverige leder detta till en nedläggning av åkermark i stor omfattning inom stödområdet. I vissa bygder kommer det att röra sig om 25 — 35% av åkerarealen. Det finns inget stöd för åtgärder som leder till en sådan utveckling i den hittills av riksdagen fastlagda jordbrukspolitiken.

Samtliga smågris- och slaktsvinsföretag och även en stor del av mjölk- och köttföretagen skulle komma i konflikt med annan lagstiftning om det inte finns möjlighet till spridning av stallgödsel.

Mot. 1988/89
Jo42

Regionalpolitiska effekter

Den senaste tidens minskning av produktionen inom jordbruket i norra Sverige kan inte fortgå utan allvarliga effekter för uppsamling och förädling. Förutsättningarna för en rationell livsmedelsindustri, förnödenhetsförsörjning, djursjukvård och annan viktig serviceverksamhet skulle därmed försvinna. Regionalpolitiskt skulle en sådan utveckling leda till mycket stora problem i samtliga kommuner i hela stödområdet.

Beredskapspolitiska effekter

En animalieproduktion i norra Sverige som till stor del skulle vara beroende av foderinköp från andra områden skulle innebära en kraftigt minskad försörjningsberedskap. I de jordbruks- och försvarspolitiska beslut som f.n. gäller har understrukits vikten av att livsmedelsproduktionen skall vara spridd över hela landet. Den i propositionen föreslagna begränsningen av kompensationen för merkostnaderna för foderspannmål i norra Sverige leder till effekter som strider mot målsättningarna i dessa beslut.

Produktstöd eller bidrag per djur

I propositionen framhålls att den ökade ersättningen för merkostnader för jordbruket i norra Sverige, för att vara förenligt med GATT-överenskommelsen, inte kan betalas ut som produktstöd utan utgå till producenterna i form av bidrag per djur.

Stödet till jordbruket i norra Sverige har tillkommit och utgör en viktig del i vårt lands regional- och beredskapspolitiska målsättning. I riksdagens beslut 1985 om livsmedelspolitiken formulerades en särskild målsättning för jordbruket i norra Sverige. Utifrån Norrlandskommitténs och LMK:s förslag beslöts att produktionen i norra Sverige bör bibehållas i nuvarande omfattning, d.v.s. 1984 års produktionsvolym. Med hänsyn till jordbrukets stora betydelse för befolkningen, sysselsättning, service, miljö, försörjningsberedskap m.m. har riksdagen såväl 1984 som 1985 poängterat att stödet till jordbruket i norra Sverige är ett regionalpolitiskt stöd.

Vi tolkar inte GATT-överenskommelsen så att den förhindrar ett enskilt land att söka uppnå tidigare beslutade regional- och beredskapspolitiska målsättningar. För att uppfylla 1985 års produktionsnivå inom jordbruket i norra Sverige måste tillgängliga stödbelopp fördelas så att de ger största möjliga stimulans till ökning av produktionen. Ett produktstöd är i det fallet överlägset exempelvis arealstöd eller stöd per djur. Om produktionsmålet är viktigt skulle det med andra ord krävas högre stödbelopp vid utbetalning per djur än i form av produktstöd.

Det särskilda åtgärdsprogrammet

Mot. 1988/89
Jo42

När det gäller det särskilda åtgärdsprogrammet för jordbruket i norra Sverige anser lantbruksstyrelsen att detta bör tillföras 100 milj. kr. för nästa budgetår. Regeringen har emellertid endast föreslagit att programmet tillförs 45 milj. kr.

För åtgärdsprogrammet har hittills anvisats 200 milj. kr. för ett treårigt åtgärdsprogram. Syftet med programmet är att stödja uppkomsten av kombinationsföretag där jordbruk ingår som en del. Vi ser ingen anledning att nu skära ner stödet i förhållande till de föregående åren. Det är tvärtom i nuvarande situation viktigt att aktivt verka för kombinationsjordbruken. Detta anförs också av föredragande statsråd som dock anser att alternativ till den traditionella jordbruksdriften måste prioriteras. De föreslagna medlen bör därför enligt propositionens förslag inte få användas för traditionella jordbruksinvesteringar.

Det är riktigt som anförs att övervägande del av de medel som hittills utbetalats gått till traditionella jordbruksinvesteringar. Jordbruket är dock oftast basen i de s.k. kombinationsföretagen. Att stimulera till start av alternativ till traditionell drift tar dessutom tid varför den hittillsvarande utvecklingen inte kan anses onaturlig. Andelen stöd till kompletterande verksamhet har dessutom ökat under senare del av åtgärdsprogrammet. Regeringen anser på de grunder man anför att 45 milj. kr. är tillräckligt. Vi anser att den av lantbruksstyrelsen förordade nivån är nödvändig. Vi anser att riksdagen bör besluta att det särskilda stödet även fortsättningsvis måste uppgå till 100 milj. kr. för budgetåret. Inga restriktioner beträffande medlens användning bör utfärdas.

1984 års produktionsvolym

Det kan i dag konstateras att de åtgärder som beslutats för Norrlandsjordbruket ej varit tillräckliga för att upprätthålla 1984 års jordbruksproduktion. Produktionen har sjunkit med ca 10 procent. För närvarande är rekryteringen till jordbruket mycket liten. Åldersfördelningen bland jordbrukarna är också sådan att avgången blir mycket omfattande under de närmaste åren. De åtgärder vi föreslår i denna motion är inte tillräckliga för att bryta den negativa trenden. Vi anser därför att den parlamentariska grupp som diskuterar den framtida jordbrukspolitiken får i uppdrag att föreslå erforderliga åtgärder för att Norrlandsjordbruket skall upprätthållas på 1984 års produktionsnivå.

Hemställan

Med anledning av vad som anförts i motionen hemställs

1. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att stödet till jordbruket i norra Sverige är att betrakta som ett regionalpolitiskt stöd och att principiella ändringar i fråga om jordbrukspolitiska målsättningar skall godkännas av riksdagen,

2. att riksdagen anvisar ytterligare 101 milj. kr. utöver den höjning av prisstödet till jordbruket i norra Sverige som regeringen föreslagit,
3. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om formen för utbetalning till producenterna av den ökade ersättningen för merkostnaderna i norra Sverige,
4. att riksdagen anvisar ytterligare 55 milj. kr. till det särskilda åtgärdsprogrammet för jordbruket i norra Sverige utöver vad regeringen föreslagit,
5. riksdagen hos regeringen begär att den parlamentariska arbetsgruppen får i uppdrag att föreslå erforderliga åtgärder för att 1984 års produktionsnivå skall kunna långsiktigt upprätthållas.

Mot. 1988/89
Jo42

Stockholm den 9 maj 1989

Börje Hörnlund (c)

Gunnar Björk (c)

Martin Olsson (c)

Stina Eliasson (c)

Per-Ola Eriksson (c)

Jan Hyttring (c)

Göran Engström (c)